

SAKINA NTIBANYITESHA ZINGELE

ROMAN

*»Starkt gripande ... Hennes minnen
är brännande angelägna«*

TILL SVERIGE

Den 9 april 2003 kom vi – Zingele och Akana – till Sverige. Vi landade på Kallax, Luleå flygplats, klockan halv två på eftermiddagen. Det var som en dröm, som att komma till en annan planet.

6 | Jag var så förvirrad, visste inte var jag hade hamnat eller i vilken värld jag befann mig i. Tittade ut genom fönstret från den blå kombibilen som hämtat oss vid flygplatsen. Min son och jag satt i baksätet, spända och nyfikna på det nya. Bilen körde snabbt genom det livlösa landskapet. Marken var alldeles vit och träden tycktes stå i stram givakt. De såg likadana ut, var klädda i samma vita uniform, som om det bara fanns en sorts träd. Så annorlunda allt var! Det var tyst hela vägen från flygplatsen till vår nya bostad, en skön tystnad. Det enda vi såg var en och annan mötande bil som dök upp med jämna mellanrum, med lyktorna tända fastän det var mitt på dagen!

När man åker bil i Afrika ser man alltid många barn och kvinnor utmed vägen. De står och säljer grönsaker, frukt och annat. Här fanns inget sådant. Jag såg inga fåglar, getter, kor, höns, lamm eller hästar, som det brukar vara hos oss. Inga djur som sprang på vägen. Allt var så rent, inget skräp syntes. Inga människor som gick på vägen eller satt utmed vägen och sålde saker. Jag tänkte: Herre Gud! Vi

kommer att dö av hunger. Vi klarade oss undan kriget, men nu kommer vi nog att svälta ihjäl. Inga fruktträd syntes genom bilfönstret, inga bananplantager. Hur får människorna mat här? Något måste de ju äta. Tänk om de äter en annan sorts mat än vad vi var vana vid!

Nej, jag ska inte oroa mig för maten, tänkte jag. Jag måste koncentrera mig på hur jag ska kunna ta oss härifrån om något hemskt skulle hända. Vi har rest både natt och dag för att komma hit. Säkert fanns det ingen annan möjlighet än flyg för att åka härifrån hem till Afrika.

Ja, hur skulle jag kunna ta oss härifrån? Trots alla bekymmer i Kongo, så var det ändå på något sätt en trygghet att vara så nära mitt hemland Burundi. Dit hade jag kunnat gå till fots så fort det blivit möjligt att bo där. Men här då? Kanske finns det ingen FN-personal här som jag kan gå till och klaga hos som jag gjort i Kinshasa. Tanken dök upp om och om igen, men vad spelar det för roll om FN finns här. De talar ett annat språk, som jag inte förstår.

Det finns ingenting jag kan klaga på. Jag gick med på vad som helst för att få skydd och trygghet, signerade ett papper som gör det omöjligt för mig att återvända till mitt hemland eller egentligen hemländer – Burundi, Rwanda och Kongo. Jag hade redan dött och kunde inte dö igen, så gick mina tankar. Nej, nej, nu fantiserar jag för mycket! Jag måste vara modig och se vad som händer först, tänkte jag. Men tanken har makt över viljan.

Tidigare, när jag hade haft bekymmer och inte hittat någon lösning, dök minnen från mormor upp i mitt huvud, något hon hade sagt. De gav mig styrka och kraft och ofta en idé om hur jag kunde lösa problemet.

Den här dagen fick jag ingen signal från mormor, inget

minne som dök upp, ingen saga eller ett ord från henne, som hade kunnat ge mig ork och motivation. Hur kom det sig? Hade jag tappat bort henne eller var vår tidigare telepatiska förbindelse bruten på grund av det stora avståndet?

8 | När vi kom in i lägenheten, slogs jag av hur rent allting var. Minnen från mormors hus dök upp. Åh, tack Gud! Det kom minnen ändå! När det regnade droppade det från taket. Vi fick ställa krukor överallt, men det kunde ändå bli kladdigt på jordgolvet. Jag försökte samla mina tankar och i minnena hitta något liknande golv. I Kongo var jag van vid betonggolv, men här var golvet i ljust trä. Taket var skimrande vitt utan en enda fläck. Väggarna var klädda med vita tapeter. Allt var så annorlunda mot vad jag var van vid. Vad spännande, tänkte jag för mig själv. Minnen från de hus, som jag tidigare bott i dök plötsligt upp. Är allt det här till mig? Under min barndom hos mormor sov vi i ett hus gjort av lera. Vem kunde tro att jag en gång skulle få sova och bo i en lyxlägenhet?

Livet kan förändras när man minst anar det. Nu ska jag få bo i denna extremt rena lägenhet, precis som ett rikemanshus i Kinshasa. De visade oss runt och jag blev så glad inombords över att ha fått en sådan fin lägenhet. Den skulle bara vara min. Jag behövde inte dela den med någon annan. Ägaren var ingen man, vars villkor jag skulle vara tvungen att leva efter. Jag kände mig befriad från att vara beroende av män. Äntligen skulle jag få leva ett självständigt liv.

Jag kände mig så glad, ville skrika högt av glädje, men höll det inom mig. Jag kände inte människorna som visade mig runt och ville inte visa mina känslor. Mitt hjärta

bultade av glädje, samtidigt som jag funderade över vad som skulle hända härnäst och hur vi skulle klara oss i det nya landet? Tankarna återkom: Nu har jag en bostad där jag kan vila tillsammans med min son, men maten då?

Ja, hur ska vi få tag på mat? Min handläggare tog fram ett kuvert med pengar och gav det till mig. Hon sa att jag skulle köpa kläder och mat till mig och min son. Jag hann inte fråga henne varför hon gav mig pengar och hur mycket det var. Jag tänkte: Var ska jag köpa maten? Jag såg inget ätbart som växte där ute i den karga miljön. Nej, tänkte jag, kanske det finns en marknad där folk köper sin mat.

Mat kommer vi säkert att få tag på, men deras språk då? Hur ska jag kunna lära mig det och förklara när jag handlar? När min handläggare talade, tittade jag på hennes läppar. Hon pratade så fort, som en som hade väldigt bråttom. Hon skrämde mig. Hon var så smal, hon fick säkert inte tillräckligt med mat? Kommer det att hända mig också? Kommer jag att bli lika mager som hon? Jag som hade hoppats att när jag kommer till ett ställe där det finns mat och där det inte är krig, skulle jag bli en rund kvinna med stor rumpa och se ut som en riktig afrikansk kvinna ska göra.

Den här första dagen i Sverige blev det ögonblick som skulle förändra Akana och mig på många sätt.

Elefantjägaren

10 |

Det var en gång en man i vår by, som jagade elefant ensam i djungeln. Han stod på pass på en plats där han en gång sett elefantspår och var helt övertygad om att elefanterna snart skulle dyka upp. Då skulle han med sin machete, yxa, kniv och pilbåge, med pilar preparerade med ett hemkokt gift för att söva ner elefanten, fälla det stora djuret. På det sättet skulle familjen få kött för en lång tid framöver.

De andra männen i byn jagade inte något specifikt djur. De ville bara ha kött att ta med hem till sina familjer. Barnen blev överlyckliga när deras pappor kom hem på kvällen med en tung packning på ryggen. Det betydde att de kom med kött.

När elefantjägaren kom hem, blev hans barn alltid besvikna. Han hade inte lyckats fälla någon elefant. Barnen fick nöja sig med grönsaker och bönor varje dag. Hans fru var så trött på att han kom hem tomhänt och med bortförklaringar, men själv fortsatte han att fantisera om att han en dag skulle lyckas fälla en elefant. Eftersom det är mannen som bestämmer i familjen fick hon acceptera hans fantasier och hoppas att också han skulle komma hem med kött en dag. Det spelade ingen roll för dem vilket slags kött.

Varje dag, från tidig morgon till sen kväll, stod han på pass, men såg aldrig skymten av en elefant. När han räknat till precis tre år i djungeln blev han arg på elefanterna och på sina förfäder som inte gav honom någon jaktlycka. Han tog sina vapen och verktyg och gick hemåt. När han kommit halvvägs dök plötsligt en elefant upp. Han blev så glad, hoppade upp och ner, kastade packningen, som han hade på ryggen, dansade och skrek av glädje som en tokig. När han väl fått upp sin pilbåge och spänt den, vände han sig om, siktade och skulle skjuta, men då var elefanten försvunnen.

Sens moral: Det kan lätt hända att glädje slutar i sorg, om man inte har kontroll över sig själv och sina känslor.

DEN 9 APRIL 2003 kom Zingele med sin son Akana till Sverige från ett bullrigt och stekhett flyktingläger i Kongo-Kinshasa. De landade på flygplatsen i ett kallt och vintrigt Luleå, men tyckte att de hade hamnat i paradiset. De hade lyckats fly från krig och fattigdom.

Men åren på flykt genom krigets faser i Rwanda, Burundi och Kongo-Kinshasa hade satt sina spår, både hos mor och son. När Akana blev misshandlad i skolan och drogs in i drogmissbruk kopplades de sociala myndigheterna in. De stora kulturella skillnaderna mellan svensk socialtjänst och Zingeles afrikanska sätt att kämpa för sin son var nära att knäcka familjen.

Zingele mindes de afrikanska traditionella sagor som hennes mormor i Rwanda berättade för henne som barn. Sagor är ett viktigt inslag i barnens uppfostran i hennes kultur och att relatera till dem blev ett sätt för henne att klara sig igenom svårigheterna.

Zingele är Sakina Ntibanyiteshas alter ego och i boken återger hon några av sagorna från sin barndom. Parallellt med dessa berättar hon om sitt och sin sons liv i Sverige och reflekterar över sagornas giltighet för den verklighet hon möter i dag.

SAKINA NTIBANYITESHA är född i Burundi. Hon utbildade sig till undersköterska i Luleå och började samtidigt skriva om sitt liv. *Zingele* är hennes fjärde bok. 2012 kom de två första delarna av hennes självbiografi *Ormbarn* och *Farligare än djur*. 2015 kom romanen *Krig i paradiset*.

Sakina mottog De Vylder-stipendiet för Invandrarförfattare 2014.

BLUE
Blue Publishing

ISBN 978-91-86293-58-1

